

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 16 februari, 1909, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckta motioner om afkortning i öfnings-
tiden för värnpliktige, som uppnått visst kunskapsmått
och färdighet m. m.*

Lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft nedan in-
tagna inom Andra Kammaren afgifna, till utskottet hänvisade motioner,
den ena, n:o 54, af herr *Ol. Olsson* i See och den andra, n:o 134, af
herrar *Oscar Bogren, Karl Otto, Gust. Månsson* och *S. J. Larsson*.

Herr *Olssons* ifrågavarande motion är af följande lydelse:

*Herr Olssons
motion.*

»Två gånger förut har i Riksdagen motionerats om afkortning i öfnings-
tiden för värnpliktige. Dessa motioner ha dock ej vunnit Riksdagens
bifall. Emellertid är detta ett spörsmål, som borde vinna mera beaktande
än hvad hittills varit fallet. För arbetare i allmänhet och landtbrukare
isynnerhet är det särdeles uppoftande, att de under den tid af året, då arbets-
kraften är af allra största betydelse, måste sända i väg sina söner, ehuru
de mycket väl behöfvas hemma. Kunde därför någon afkortning af tiden
åstadkommas, så vore det välbehöfligt.

Det kan emellertid synas underligt att komma med ett sådant förslag,
när det kommer att sättas i fråga — af hvad som förspörjes — att i en fram-
tid än vidare utsträcka tiden för öfningarna, men detta förhållande gifver
mig så mycket mer anledning till att väcka det förslag jag här åsyftar,
nämligen att när de värnpliktige inhämtat ett visst kunskapsmått under
öfningarne, så skulle de hemförlofvas. Vore det så ordnad, kunde det
gifva beväringssynglingarne anledning till att med mera ifver, lust och
energi gripa sig an med att inhämta de nödiga kunskaper, som det är af-
sedt att meddela dem. Som det nu är ordnad, torde en del åtminstone, och

i någon mån rätt många, vara mindre energiska att lära, utan ta saken tämligen likgiltigt, blott tiden går fram. Detta dagsverkssystem borde på detta område ersättas med något annat, som vore mera egnadt att väcka till ifver att under kortaste tid utträta det mesta möjliga. Vid ungdomens utbildning i allmänhet i skolorna är ju så ordnad, att ju förr ett visst kunskapsmått är inhämtadt desto förr äro vederbörande fria, och vore det på liknande sätt ordnad beträffande de värnpliktiges utbildning, så torde icke så litet kunna vinnas både i fråga om att vinna färdighet och tid.

Hvad som vidare vore ägnadt att sporra denna ungdom att göra sig bästa möjliga nytta af den undervisning de erhålla under öfningstiden, vore att betyg utfärdades för hvar och en af dem, när de fullgjort sina åligganden i här berörda afseende.

Som här ofvan blifvit nämndt, har förut motionerats beträffande afkortning af öfningstiden, nämligen 1904 af Smeds Lars Olsson och J. Bengtsson samt 1907 af P. Hörnstén; dessa motioner behandlades 1904 af tillfälligt utskott, i utlåtande n:o 37, och 1907 af lagutskottet, i utlåtande n:o 5. Båda gångerna afslogo utskotten och Riksdagen dem hufvudsakligen på den grund, att det fordrades skicklighet ej blott i skjutkonsten utan äfven i många andra kunskaper, som voro nödvändiga för försvaret. Hvad jag däremot nu begär är afkortning för dem, som kunnat inhämta hvad som i öfrigt också är af behofvet att kunna; denna sak torde emellertid behöfva en utredning, dels i fråga om hvad som behöfver läras under öfningstiden samt huru lång afkortning det af flere skäl kan låta sig göra att bestämma.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt anhålles värdsamt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda samt utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådan plan för värnpliktiges öfningar, att möjlighet till afkortning i tiden för dessas fullgörande måtte beredas dem, som uppnått ett visst kunskapsmått och färdighet i allt hvad värnpliktsöfningarne afse att meddela, äfvensom att betyg utfärdas till alla dem som genomgått öfningarne.»

*Herr Bogrens
m. fl. motion.*

Herr *Bogren m. fl.* har i sin motion anfördt följande:

»Sveriges folk är ett försvarsvänligt folk. Ett vackert utslag af denna försvarsvänlighet är den frivilliga skarpskytterörelsen, som nästa år kan fira sitt 50-årsjubileum i vårt land. Då skarpskytteföreningar i början af 1860-talet här bildades, strömmade män ur snart sagdt alla åldrar och samhällsklasser till dessa föreningar. Regeringen försummade icke heller att

tacksamt mottaga den kraft, som i denna fosterländska rörelse tillfördes vårt försvar. Genom Kungl. Maj:ts författning af den 8 mars 1861 fick den frivilliga skarpskytterörelsen sin plats anvisad i det allmänna försvaret, och i den kungl. kungörelsen af den 11 augusti 1863 göres följande tillägg till paragraf 15 i den kungl. kungörelsen af den 13 november 1860 angående den allmänna beväringen:

'När beväringsskyldig, som bland allmänna beväringsskyldiga in-
mönstras, är aktiv medlem af frivillig skarpskytteförening och företer skriftligt betyg, undertecknad af öfverbefälhafvaren för den kår han tillhör, jämte en af chefen för närmaste regemente eller kår i armén tillförordnad, i tjänst varande officer, därom, att den beväringsskyldige under minst ett år deltagit i skarpskyttekårens öfningar, utförda i öfverensstämmelse med det för armén gällande exercisreglemente, och äger den färdighet i vapenöfning, marsch och manöver, som motsvarar lärdig beväringsskyldig efter första årets möte samt därjämte förvärfvat den skjutfärdighet, som är i målskjutningsinstruktionen för rekryt i armén bestämd såsom villkor för approbation till soldat, må sådan beväringsskyldig befrias från deltagande i första årets vapenöfning med den allmänna beväringen.» Genom denna bestämmelse skipades ej blott rättvisa mot de unga skarpskyttarne, utan allmänhetens intresse för de frivilliga vapenöfningarna erhöi en reell grund för sitt fortbestånd.

Alltmer arbetade sig de moderna åsikterna om det väsentliga i försvarsöfningarna fram. Man fäste, åtminstone förklarades detta officiellt, mindre vikt vid gevärsöfningar och marschöfningar, för så vidt dessa senare afsågo vissa paraduppvisningar och uppställde i stället som hufvudmål för de militära öfningarna att bibringa de unga god skjutfärdighet samt förmåga att röra sig och begagna sig af olika terrängförhållanden. Med glädje utbytte de unga frivilliga de oftast meningslösa marsch- och gevärsöfningarna mot de mera praktiska skjutöfningarna. Så ombildades under senare hälften af 1870-talet de flesta då befintliga skarpskytteföreningarna till skyttegillen, och i kungörelsen af den 20 december 1878 tilldelade Kungl. Maj:t dessa skyttegillen statsunderstöd för inköp af ammunition och den 20 april 1883 utfärdade Kungl. Maj:t reglemente för de frivilliga skytteföreningarnas täflingskjutningar inom föreningens länsförbund och för hela landet. År 1888 den 24 januari anslogs af för ändamålet af Riksdagen beviljade medel 1 krona pr år och aktiv medlem i skyttegille, hvilket anslag den 30 december 1890 fördubblades på samma gång vissa summor anvisades till pris för täflingskjutning. Det kungl. brefvet af den

15 december 1893 angifver »grunderna för det frivilliga skytteväsendets omorganisation», förnyade i kungl. brefvet af den 21 juli 1903. I kungl. brefvet af den 31 maj 1898 utfärdas förnyad stadga för skytteförbundens allmänna representantmöte och centralstyrelse och kungl. brefvet af den 27 maj 1904 innehåller instruktion för de af Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna i skarpskytteförbundens styrelse. Kungl. brefven af den 30 mars och 8 juni 1906 innehålla förnyade föreskrifter om utlåning af arméns gevär till frivilliga skyttegillen. Då härtill kommer, att Riksdagens anslag till den frivilliga skytterörelsen år för år ökats och nu är uppe i cirka 900,000 kronor, så framgår häraf tydligt, att regering och Riksdag i hög grad gifvit denna fosterländska rörelse sitt erkännande. De årligen från skyttegillen och deras förbund ingående rapporterna visa ock, att den skjutfärdighet, dessa gillen redan nu kunna bibringa sina medlemmar, väl tål jämförelse med den skjutskicklighet de värnpliktige i allmänhet erhålla i rekrytskolan. Då så är förhållandet, och då man tager i betraktande de afsevärda uppoffringarna i tid och äfven pengar till ammunition m. m., som aktiva medlemmar i frivilliga skytteföreningar måste vidkännas, synes det det vara förenligt med både lämplighet och rättvisa, att till § 27 mom. a) i värnpliktslagen af den 14 juni 1901 fogas ett tillägg af liknande innehåll som den här ofvan anförda kungl. kungörelsen af den 11 augusti 1863 eller att värnpliktig, som är aktiv medlem i af staten understödd skytteförening och företer bevis, utfärdadt af den af vederbörande militärmyndighet förordnade instruktören därom, att han äger den elddisciplin, som erfordras för att upptagas i föreningens tredje klass, måtte få fullgöra sin rekrytutbildning på 100 dagar, således 50 dagars afkortning. Ett sådant medgifvande skulle locka största delen af våra ynglingar för att icke säga alla, in i de frivilliga skytteföreningarna, hvilka åter utan ett liknande medgifvande torde nog snart tyna bort.

Med en sådan lindring i rekrytutbildningen skulle för staten, näringsarna och de värnpliktige följa högst afsevärda ekonomiska fördelar utan att den värnpliktiges militära utbildning i någon mån därför blefve mindre tillfredsställande.

Med anledning af hvad jag här haft äran anföra, vågar jag föreslå Riksdagen att för sin del besluta, att efter moment a) i paragraf 27 värnpliktslagen af den 14 juni 1901 insättes följande:

Värnpliktig, som approberats till tredje klass i en af staten erkänd skytteförening eller äger därmed jämförlig skjutskicklighet, må medgifvas en afkortning af den för rekrytutbildning anslagna tiden med en tredjedel.»

I anledning af ifrågavarande af herr Bogren m. fl. väckta motion vill utskottet erinra därom, att motioner med enahanda syfte behandlats vid riksdagarna 1904, 1907 och 1908, men på hemställan af vederbörande utskott af Riksdagen afslagits.

De synpunkter, som därvid synas hafva varit för Riksdagen bestämmande, innefattas i ett utlåtande, som vid 1904 års Riksdag afgafs af ett inom Andra Kammaren tillsatt tillfälligt utskott, till hvilket den då väckta frågan blef hänskjuten.

Det tillfälliga utskottet anförde följande:

»Slutligen har utskottet att taga i skärskådande frågan, om en del af militäröfningarna, och i så fall huru stor, skulle kunna efterskänkas värnpliktige, hvilka förete vederbörliga intyg om skjutskicklighet, inhämtad i skytteföreningarna.

Det råder intet tvifvel om att det skulle vara ett starkt stöd för dessa föreningar, om en dylik förmån kunde beviljas, särskildt om befrielsen från militäröfningarna kunde utsträckas till någon afsevärd tid. För de värnpliktige vore en sådan befrielse säkerligen också mycket välkommen.

Utskottet kan dock icke inse, huru den åtminstone för närvarande skulle låta sig lämpligen genomföra. För det första måste den begränsas till fotfolket, då för de öfriga hufvudvapnen färdighet att handtera geväret icke äger samma betydelse. Vidare ingå i elementen för fotfolkets utbildning icke blott skjutfärdighet, utan också utom åtskilligt annat marschfärdighet. För att inrätta sådana öfningar för de medlemmar, hvilka ännu icke gjort militärtjänst, äro skytteföreningarna icke ordnade. Och man har icke förnummit, att de skulle vara benägna att därutinnan träda i spåren af de gamla skarpskytteföreningarna, hvilka på sådant sätt förvärfvade åt sina medlemmar frihet från första årets på den tiden blott fjorton dagar långa vapenöfningar.

Rekrytutbildningen vid fotfolket börjar med marsch- och riktöfningar, utom instruktion och gymnastik under kortare eller längre tid, allteftersom truppens utbildning det fordrar. Denna utbildning påskyndas gifvetvis däraf att truppen är uppblandad med rekryter, hvilka kunna skjuta och marschera. Efter rätt kort tid vidtaga redan de första små utmarscherna med öfningar i terräng, och härutöfver skulle i allt fall någon befrielse icke kunna äga rum, liksom den icke heller utan rubbning af öfningarnas regelbundna gång kan inträda under deras fortgång.

I hvad mån de fältskjutningar, hvilka alltmera utbreda sig bland skytteföreningarna och hvilka äro ägnade att åstadkomma en värdefull

*Utskottets
yttrande.*

förmåga att röra sig i terräng, en gång kunna utveckla skyttarnes krigsduglighet därhän, att någon del af öfningstiden kan efterskänkas, torde ännu vara för tidigt att yttra sig om.

Under sådana förhållanden och då vidare för truppens utbildning till en militär organisation är af vikt fullständig samöfning af dess beståndsdelar, där icke öfningstiden är ganska lång, äfvensom då från skytteföreningarna själfva icke gjort sig gällande någon önskan i den här omhandlade riktningen, synes den af båda motionärerna ifrågasatta befrielsen af skjutskickliga värnpliktige från en del af rekrytutbildningen icke vara att förorda.»

Lagutskottet vid riksdagarna 1907 och 1908 har ej funnit skäl vara anförda, som kunde rubba giltigheten af hvad det tillfälliga utskottet sålunda anfört.

Genom den af herr Olsson väckta nu föreliggande motionen har frågan om afkortning i utbildningstiden för värnpliktige erhållit en vidsträcktare omfattning. Denne motionär hemställer nämligen om åtgärder för afkortning i öfningstiden för dem, som uppnått visst kunskapsmått och färdighet i allt hvad värnpliktsöfningarna afse att meddela. Då emellertid Kungl. Maj:t den 28 september 1907 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning och afgifva förslag beträffande ny samfärd plan för rikets försvar och i samband därmed stående ämnen, samt anledning alltså är att antaga, att de uti ifrågavarande motioner berörda frågor, i den mån de förtjäna beaktande, blifva föremål för sakkunnigt bedömande af denna kommitté, har lagutskottet ansett någon åtgärd i den af motionärerna föreslagna riktning icke lämpligen böra vidtagas. Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 februari 1909.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservation:

af herr *Olsson*, som ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till hans ifrågavarande motion.
